

Dialog

Warszawa

01-21

M. / Nr 1

LIMANOWSKI – OPOWIEŚĆ BIOGRAFICZNA

Pośmiertnie wydana praca Zbigniewa Osińskiego *Ziemia – Duch – Reduta. Rzecz o Mieczysławie Limanowskim* jest kolejną publikacją ukazującą się w związku z obchodami stulecia powstania teatru Reduta, które rozpoczęły się w 2019 roku. Zapowiadał ją wcześniej sam autor: *Za dwa lata, 29 listopada 2019 roku, przypadnie setna rocznica powstania Reduty. To dobra okazja do przypomnienia opublikowanego ponad trzydzieści lat temu wstępu do korespondencji jej ojców założycieli oraz sylwetki Limanowskiego.*

Publikacja dzieli się na dwie części: Część I – *Mieczysław Limanowski. Opowieść biograficzna* to opis życia Limanowskiego doprowadzony do 1930 roku. Część II – *Bractwo wtajemniczonych świeckich* dotyczy Reduty w korespondencji Osterwy i Limanowskiego.

Mieczysław Limanowski, profesor geologii, prywatny nauczyciel Stanisława Ignacego Witkiewicza, syn Bolesława Limanowskiego, twórcy PPSu, łączył wiedzę przyrodniczą z działalnością artystyczną. W opowieści biograficznej śledzimy losy Limanowskiego we Lwowie – gdzie się urodził i studiował, w Szwajcarii – gdzie kontynuował naukę i gdzie rozwinęła się

jego pasja geologiczna, w Zakopanem, w którym spędził kilkanaście lat, stając się częścią legendy tego miasta, we Włoszech – gdzie badał wulkany, i w Rosji, w której spędził pierwszą wojnę światową i zetknął się z Konstantym Stanisławskim. Obserwujemy też pierwsze lata Reduty w Warszawie i kontynuację jej działalności w Wilnie.

Mieczysław Limanowski początek wieku spędził w Paryżu. Tu zetknął się z teatrem azjatyckim i zaczął pisać pierwsze teksty teatralne. Napisał wówczas manifest teatralny *Sztuka aktora*, na który często powoływał się Jerzy Grotowski. Przełomowym wydarzeniem w życiu Limanowskiego był nakaz opuszczenia Warszawy i wyjechania w głąb Rosji wszystkich Polaków z państw zaborczych, innych niż rosyjskie. Limanowski trafił w 1916 roku do Moskwy, gdzie zetknął się ze Stanisławskim i prowadził z młodymi aktorami prace nad tekstem *Dziadów* Mickiewicza, które stały się załącznikiem przyszłej Reduty. To właśnie ten rodzaj pracy – studyjnej, laboratoryjnej analizy tekstów, zainspirował działania sceniczne przyszłej Reduty. Limanowski tworzył ideowe zaplecze teatru. Był nazywany Matką Reduty. Przez długi czas mówiono o nim niewiele. Mimo że stanowił filar zespołu, to Osterwa był mocniej obecny w świadomości odbiorców.

Limanowski był zwolennikiem teatru holistycznego – odpowiednika zbiorowego ciała mistycznego, którego celem było objawienie ukrytej prawdy duchowej. Jego głównym filarem i wyrazicielem miał być aktor grający w uniesieniu i twórczej ekstazie. Aktor miał odkrywać ezoteryczną prawdę o mistycznej jedności świata, a nie przeżywać na scenie lub naśladować coś, co już się przeżyło.

Teksty pełne zaklęć i enigmatycznych potrażeń rodziły w nas fluidy. Zapalaliśmy ogień, mając przecucie, że umarli są z nami. Jakżeż nie mieli być, skoro każdy z nas wgrzązał się we wspomnienia kogoś, kto odszedł, a teraz zjawiał się w myślach i czuciach, stanowiąc właśnie tę osobę, którą wzywaliśmy,

aby była w obrzędzie, skoro wiosna na dworze [...] Tej godziny zatem, gdy słońce świeże, odmłodzone i ślicznie wykąpane w oparach nadwiślańskich podniosło się, aby oświetlić nasz stół, ziarno, widma i żywych, urodziła się myśl utworzenia domu. To jest Reduty – pisze Mieczysław Limanowski w tekście *Jak powstała Reduta przed trzynastu laty* – zamieszczonym w tej publikacji.

Zbigniew Osiniński *Ziemia – Duch – Reduta. Rzecz*

o Mieczysławie Limanowskim, opracowanie

Małgorzata Ogonowska, wybór ilustracji Katarzyna

Osińska, Instytut Teatralny, słowo/ obraz terytoria,

Warszawa, Gdańsk 2020.